

Danilo Prušnik

37. pohod „Po poteh Johana, Lenarta in Gašperja“ - 12. septembra 2021

Drage prijateljice, dragi prijatelji!

Ob današnji enkratni umetniški inštalaciji v okviru CarinthiJa 2020 moje hčerke Tanje mi dovolite, da povem nekaj mojih misli.

Nimamo kaj praznovati!

Inštalacija CarinthiJa spominja in opominja.

Spominja na upor koroških Slovencev proti Hitlerjevemu režimu, spominja na veliki doprinos odporniškega gibanja številnih domačij v okolici Železne Kaple, spominja na vse žrtve od Peršmanove domačije do Hojnikove, spominja na vse žrtve v izgnanstvu in koncentracijskih taboriščih, na obglavljene iz okolice Sel in Železne Kaple, na žrtve upora.

In opominja, da se kaj takega nikdar več ne zgodi!

Spominjamo se na marsikaj, kar se je zgodilo po plebiscitu 1920 - po plebiscitu, ki je bil legitimen.

Legitimnosti in rezultatu plebiscita pa je politika odvzela verodostojnost.

Spomnimo se na boj za glasove v nemščini in slovenščini, tako od „avstrijskih« kot političnih akterjev države SHS.

Torej od avstrijske strani tudi v slovenščini. Kaj pa potem s slovenščino in obljubami ?

Tedanja in tudi kasnejša politika 1. in 2. Avstrijske republike je oropala Korošcem najlepše darilo, ki ga more mati položiti otroku v zibelko. Ukradla je vsem Korošcem en jezik, en dodatni jezik, ki bi pomenil veliko prednost na jezikovnem, gospodarskem, kulturnem, pa še na drugih področjih.

Preprečili so v vrtcih in v šolah učenje dodatnega jezika.

Ali so bili tako neumni, da so mislili, da več veljaš, če samo en jezik znaš? Da več veljaš, če samo nemško znaš ?

Spomnimo se na vse obljube po plebiscitu. In na to, kaj so isti koroški politiki delali v 2. svetovni vojni. Slovenski jezik so zaničevali, ga preprečili in ga prepovedali: »Macht mir das Land deutsch - Naredimo deželo nemško...«

In slovensko govorečim Korošcem niso ukradli le jezika, temveč so jim ukradli tudi težko prigarana posestva in kmetije, živino, pridelke le teh domačij, celotno hišno opremo, ročno ustvarjene obleke, otroške oblekce, vse otroške igračke, otroške knjižice, risbe, zvezke, otroške čevljičke.

Obljube prve koroške deželne vlade iz decembra 1945 in obljube po podpisu avstrijske državne pogodbe so z ukinitvijo obveznega dvojezičnega šolstva 1958 postale neresne in neresnične.

In danes se postavljajo spomeniki krvoločnim tatovom, tatovom naše imovine, tatovom našega jezika, tatovom naše domovine.

Kar bi bilo v vseh teh 100 letih darilo za večino Korošcev, so politiki namesto darila razširjevali strup. Strup, ki je vodil slovensko govoreče Korošce v smrt, strup, ki je vodil naše prednike v izgnanstvo, v koncentracijska taborišča, strup ki je vodil naše ljudi pod giljotino, strup ki še danes razdvaja Korošce.

Ukradli so prebivalcem Koroške prednost dveh jezikov, prednost komuniciranja s sosedi znotraj in izven Koroške. Ukradli so nemško govorečim možnost, da se z lahkoto v šoli, v vrtcih, v vsakdanu naučijo jezik soseda, drugi jezik dežele Koroške.

Bil sem priča dogodka v Celovcu na trgu Arthurja Lemischa okoli leta 1962 pri producentu štampljk. Bil sem star okoli 12 let. Oče Karl Prušnik-Gašper je naročil štampljko s svojim imenom in naslovom. Na štampljki so bile črke brez hačkov/kljukic. Po očetovi intervenciji je prodajalec-lastnik rekel »Wissen sie nicht, dass man in Kärnten deutsch spricht?«

Oče mu je odgovoril po kratkem odmoru: »Ich spreche Slowenisch und Deutsch. Sollte ich eine Sprache vergessen, kann ich noch immer die zweite verwenden, Und sie, wenn sie ihre vergessen, was machen sie dann? Sie können dann nur noch bellen.« (Ali ne veste, da na Koroškem govorimo nemško ? Odgovor očeta: Govorim slovensko in nemško. Če bi pozabil en jezik, lahko govorim v drugem, Kaj pa vi, če pozabite vaš jezik? Potem vi lahko samo še lajate.)

Oče me je prijel za roko, se obrnil in brez pozdrava sva šla iz trgovine. Lastnik naju nikdar ni več videl.

Danes se tudi majhen del generacije večinskega naroda zaveda prednosti dveh jezikov, dveh deželnih jezikov. Imamo med nami zglede, pohodnike, ki so se naučili slovenščine. Zavedajo se prednosti dveh jezikov in možnosti, da se lažje naučiš še kakšen tretji in četrti jezik - poleg angleščine!

Tudi nekateri nemško govoreči starši se zavedajo tega in prijavijo svoje otroke k dvojezičnemu pouku na ljudskih šolah in jih nato pošljejo v Slovensko gimnazijo. Imam soseda, ki izhaja iz nemško govorečega Afritza, z ženo z Bavarske. Njuna hčerka je po obisku ljudske šole v Kotmari vasi maturirala na Slovenski gimnaziji in odlično obvlada 4 jezike. V poklicu jih uporablja.

Med svetle vzglede nemško govorečega Korošca šteje vsekakor tudi deželni glavar Peter Kaiser. On je svojemu sinu omogočil maturo na Slovenski gimnaziji. Sin obvlada perfektno slovenščino. Čestitam Petru Kaiserju.

Nimamo kaj praznovati! Spominjamo se in opominjamo!

Današnja prireditev »Po poteh Johana, Lenarta in Gašperja«, ki jo 37-ič organizirajo Slovensko prosvetno društvo »Zarja«, Slovensko prosvetno društvo »Valentin Polanšek« in Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora, je vsekakor v sklopu CarinthiJA1920.2020 z inštalacijo »utopia gnp2« Tanje Prušnik velika možnost za to.